

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31. III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 240, POLUGOD. K 120, ČETVRTGOD.
 K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Omladina i cionistički rad

Herzlov je cionizam velebnošću svoje ideje bio u stanju, da u napola obamrlom židovskom narodu proizvede oduševljenje. Nije li naravno, da su u prvom redu oduševljeni bili omladinci, koji su s jakom svojom vjerom u ostvaričnost ideala znali zagrijati mnoge slojeve Židova za ideje duševne regeneracije. Na svim su stranama održavani omladinski kongresi, a posvuda su omladinci — napose u ferijama — priredjivali predavanja, manifestacije i priredbe, u kojima su budili narodni ponos i uspravnost u obrani narodnog individualiteta.

I u drugih naroda je omladina igrala vidnu ulogu u probudjivanju narodne svijesti, pa u tom pravcu upućujemo na mobilizaciju Njemačke omladine za vrijeme borbi oko oslobodjenja Nijemaca ispod vlasti Napoleona, sudjelovanje omladine u ilirskom pokretu itd.

Oduševljenim radom u prvom redu omladine uspjelo je proširiti ideju narodne obnove na veliki krug naše braće, a neumornim radom našega vodstva uspjelo je uz pripomoć momentanih političkih prilika ishoditi sve nužne političke preduvjete za ostvaranje cionističkoga ideala. Kraj svih ovih uspjeha četvrt stoljeća mi stojimo tek na pola puta. U drugih je naroda funkcija omladine mogla prestati, kada se je razvio narodni osjećaj, jer je onda narod u svojoj kompaktnoj masi sam preuzeo uzde svoje sudbine. Židovski je ali problem mnogo teži i kompliciraniji. Nije bilo dosta probuditi narod iz potpune letargije, već je trebalo nanovo osvojiti od židovskih centri na tisuću kilometara udaljenu palestinsku domovinu, a nakon toga je nanovo učiniti urbarnom i sposobnom za uzdržavanje emigranata, koji su u velikom broju došli u zemlju. Kako god je sudbina židovskog naroda osebnija te se ni s kojom drugih naroda ne da usporediti, tako je i ovaj ideal po veličini svoje koncepcije osamljen te stoji povrh svih drugih ideja i ideala.

Baš radi toga rad naše omladine ne samo da ne smije prestati, već bi se morao intenzivirati, kako bi se ne samo uzdržala vjera u ideal židovstva, već kako bi se sve više probudjivala spoznaja o potrebi financijskih žrtava i osobnoga rada na palestinskom tlu.

Emigranata židovskih bilo bi dosta. Nama fali samo čvrsta financijska podloga, jer na žalost nijesmo u stanju, da rasporezivanjem prisilnih poreza namaknemo nužna sredstva. Mi smo kao u početku naše djelatnosti prisiljeni, da izgradimo naš program iz oduševljenja proizašlim dobrovoljnim primosima.

Kraj ovakovoga stanja ne možemo da se odrekne saradnje naše omladine, šta više mi je trebamo za prikupljanje novih naših pristaša, za uzdržavanje naših redova i napinjanje financijskih mogućnosti. Ako drugi narodi mogu da u pitanjima nacijskim uklone ili svedu na najmanju mjeru saradnju svoje omladine, to mi danas — upravo kao i pred četvrt stoljeća — mora da upravimo apel na omladinu radi sve većega aktiviranja i saradnje na obnovnom djelu.

Mentalitet se omladine mijenja. Duh vremena ostavlja napose kod omladine svojih tragova. U jednoj ali točki ne bi smjelo biti razlike između omladine od onda i danas, a to je u volji za neprekidni rad oko obnove židovstva.

I ako je polet i oduševljenje mladeži Herzlova vremena slično erupciji mrtvog vulkana nakon mirovanja od stoljeća, to ipak i danas omladina — gdje se radi o praktičnoj izvedbi — mora nasmoći jakost uvjerenja, iz kojega ima da proistekne konstantni rad. U zborovima omladinskim, u kongresima imade se izraditi plan rada, a kada omladina u velikim ili manjim ferijama polazi svojim kućama, ima da započne onaj sitni rad, koji nam ima osiguravati naš palestinski budžet. Baš na ovom sitnom realnom radu pojedinaca stvara se jezgra zdrave financijske podloge za ostvarenje našega programa, pa čim ovaj sitni rad u svojoj intenzivnosti popusti, nastaje manjak, koji se i te kako osjeća u palestinskom budžetu. Kako su dane političke mogućnosti ostvarenja našega programa, nama je u prvom redu potrebit realistički sitni rad, od čovjeka do čovjeka.

Ovu pobudu neka omladina ponese na ferije Pesaha pa neka punim marom započne sa realnim radom, o kojemu zavisi tempo, s kojim će se u Palestini moći postizavati praktični rezultati.

M. H.

Druga opća radnička konferencija

»Jüdische Rundschau« donosi ovaj interesantni dopis svoga urednika sa druge radničke konferencije, koji radi važnosti ove radničke konferencije u cijelosti donasmo.

Tel Aviv, dne 16. II. 1923.

Druga konferencija »Opće organizacije židovskih radnika« (Histadrut Klalit) traje već drugi tjedan. Došao sam 2 dana nakon otvorenja u Tel-Aviv i doznao sam na moje najveće iznenadjenje, da je već dva put odgodjena konferencija tek započela. Pripovijeda se o neobičnim scenama, koje su se odigrale kod otvorenja, gdje ne samo da je najveća dvorana u

Tel Avivu, kino, bila dupkom puna, već su mnogi, koji nijesu našli mjesta, opkolili kuću, a mnogi su se popeli na krov te su lebdeći između neba i zemlje najvećom napetošću slušali tok rasprave. No interes još uvijek traje. Svaki dan je dvorana puna svijeta, i skupština prati velikom pažnjom diskusiju. Slika, koju pruža ova skupština, bitno se razlikuje od prizora drugih cionističkih kongresa i vijećanja. Ta skupština nije parlamentarna tvorevina, već živi organizam pun napetih snaga; njezina najkarakterističnija značajka je neposredni savez, potpuna veza sa svim realnim stvarima života i rada, o kojemu se ovdje govori, ta — pored svijetli nijansa, — jednovita volja za obnovom zajednice, koja se osjeća potpunoma kao narodna avantgarda.

Konferencija sastoji iz više frakcija; najjača je »socijalistički blok«, čiju jezgru sačinjava Ahdut Haavoda; on je dobio 2733 glasa. Druga je po jakosti Hapoel Hacaïr sa 1539 glasova, neočekivano velik broj, što ga osjećaju kao velik uspjeh programa Hapoel Hacaïra. Pored ovih dviju velikih stranaka ima još 6 do 8 manjih grupa, među njima najskrajnija frakcija »Radnička frakcija« i njezin desni susjed »Irgun«, palestinska grupa »Socijalno-demokratskog Poale Cijona« (Revuccki grupa); ovamo još spadaju i Gedud Haavoda, Hašomer Hacaïr i druge. U mnogim teškim pitanjima, kojima se konferencija bavi, imaju sve te grupe svoja vlastita naziranja, i često nije lako, da se u njima spoznajemo. Prema razlici ekonomskog principa i socijalnog ideala, koji hoće ta grupa da ostvari u zajedničkom životu, stavlja svoje zahtjeve na zajednicu.

Druga konferencija radništva, koja se sad sastala dvije godine nakon ujedinjenja u Hajli, stoji pred sasvim novim silnim problemima. Odlučna činjenica, koja palestinskom radništvu daje sasvim drugu strukturu — no što je dosad imala, je porast gradskoga rada. Kad je pred 3 godine došao u zemlju veći broj radnika, snivali su halucim o tome, da će doskora biti naseljeni u poljoprivredi. Ubrzo se ali pokazalo, da taj san ne može da bude ostvaren. U poljoprivredi našlo je 500 novih halucim posla, a danas rade u poljoprivredi kojih 20% cjelokupnoga radništva. Od ostalih našao je jedan dio posla kod gradnje cesta. Taj rad bio je povodom osnutku gradjevnih udruga, koje su se pomalo koncentrirale u »Uredu za javne radove« (Misrad laavodot ciburiot). Uspjelo joj je, da radništvo u najraznijim granama graditeljstva stručno usavrši, da sve više preuzima radove i organizira ih na kooperativnoj bazi. Misrad postao je

veliki rezervoar za primanje i zaposlivanje novih useljenika. Do prije kratkog vremena bila je van sumnje prevlast poljoprivrednih radnika u Palestini, a sad se najednom pored njega pojavila figura gradskoga radnika. I kao što je u poljoprivredi pored drugova, koji su kooperativno radili u kvucot, našao jedan dio radnika kod kolonista privatnog rada, tako nije ni Misrad mogao da zahvati sve radnike, već je mnogo njih našlo zarade u privatnim poduzećima; ove je Histadrut stručno organizovao. Poteškoća je i u tome, da Histadrut ne može da postupa po čisto stručnim principima, jer neprestano prijeti nezaposlenost, koja se uvijek iznova prouzrokuje novim imigrantima.

Dvojakost zadaće, koju si je radništvo stavilo: narodno i socijalno oslobođenje, dovodi kod gradskoga rada do mnogo akutnijih konflikata no u poljoprivredi. Organizacija gradskog proletarijata teško se daje zamisliti drugačije no na principu klasne borbe. Velik dio radnika, koji su organizovani u Hapoel Hacair i čiji je mentalitet pretežnim dijelom seljački, odlučno se usprotivljuje takovome programu i naglašuje tome nasuprot vazda jedinstvo naroda, koje je mnogo jači i realniji faktor no internacionalni proletarijat. S druge strane protivljuje se skrajnja lijeva svakom kooperativnom radu i zagovara čistu strukovnu organizaciju radništva za vođenje klasne borbe protiv privatnih poduzetnika, koji danas — kako je to razložio govornik radničke frakcije — i bez ideoloških poticaja dolaze u Palestinu, tako da se ovoj naravno igri sila može prepustiti obnovni rad, a da se ne proglašuje »Haluciat« kao narodnu nuždu. U sredini tih grupa stoji Ahdut Haavoda, koja je sebi prisvojila parolu »konstruktivnoga socijalizma«, samostalne gospodarske izgradnje na selu i u gradu. Govornici Ahdut Haavoda zastupali su u debati temeljnu misao, koja nam se vazda činila kao najkarakterističniji princip Hapoel Hacaira: da izgradnja radnog Erec Jisraela ne može da uslijedi ni po kakovom teoretskom ili ideološkom zahtjevu koji je izvana unešen, već samo iz života, iz realnosti uvjeta, što ih daju narod i zemlja, nacionalnim pionirstvom. Razlika između Ahdut Haavoda i Hapoel Hacaira možda je samo u tome, da Ahdut Haavoda označuje kooperativni obnovni rad kao novu formu klasne borbe, dok Hapoel Hacair u njemu vidi formu nacionalne obnove naroda. U praksi ove su dvije grupe jedna vrlo bliza drugoj, i u radu jedva se osjeća opreka; samo na konferencijama, kad se radi o formulama, izbija bez sumnje opreka. Najveća je opreka prema lijevi, jer je tamo samo negacija, negacija cijelog životnog djela palestinskog radništva, što komuniste označuju kao romantičnu naivnost, koja nosi samo reakcionarne plodove i pripravlja teren za kapitalističku kolonizaciju.

Ne samo generalna debata već i debata o budućem radnom programu bila je ispunjena raspravama s komunistima, koji su u haveru Danielu imali odličnog i izvrsnog zastupnika. U središtu te programne debate stajao je prijedlog Ben Guriona za stvaranje Hevrat Ovdim (udruga radnika), koja je iden-

tična sa Histadrutom i treba da se registriira kao zadruga. Dionice s pravom glasa treba da su u rukama zadrugara Histadruta. Ova Hevrat Ovdim je vrhovna gospodarica nad svim poduzećima, koja pripadaju Histadrutu. Ona je vlasnica produkcijonih sredstava i regulira produkciju. Ona se raščlanjuje u razna društva prema raznim grupama zvanja; Hevrat Hahitjašvut, udruga poljoprivredne kolonizacije, osnovana je već prije dva tjedna na kongresu poljoprivrednika u Petah Tikvi. Biće Hevrat Ovdim, njezine funkcije, dalekosežnost njezina osnutka, još nije sasvim raščišćeno. I unutar Ahdut Haavoda, koja taj plan propagira, postoje razna mišljenja. Ekstremni centralizam, koji je sadržan u tome prijedlogu, nailazi na veliki otpor. Jedno od najinteresantnijih pitanja, o kojemu se mnogo diskutiralo, je pitanje, kako će se unutar Hevrat Ovdim provesti izjednačenje nadnica. Zahtjev izjednačenja nadnica, zastupa se velikom energijom po jednom dijelu delegata; drugi dio dosta je rezerviran prema tome zahtjevu, a treća, svakako mala grupa, drži ga potpuno utopiističkim. Pa ipak je taj zahtjev doista već proveden u velikom dijelu poduzeća Histadruta, počevši od poljoprivrednih kvucota, gdje je potpuno razumljivo, do izvjesnih kooperativa, kod kojih upravitelj i inžinjer, u koliko su zadrugari, dobiju istu nadnicu kao sluga, često i manju, ako sluga imade jedno dijete više od tehničkoga ili komercijelnoga upravitelja. To zvuči gotovo nevjerovatno, kad se to čita ili čuje daleko od Erec Jisraela; no biva razumljivo za svakoga, koji pribiva samo jednoj od tih osebitih radničkih konferencija. Ljudi, koji su ovdje sakupljeni, osjećaju se uistinu kao nosioci i orudje jedne istorijske zadaće. Potpuno su prožeti time, da osim njih, izvan radništva, nema u židovskom narodu sila, koje bi mogle da izgrade zemlju. Kakav je moćan faktor radništvo u Erec Jisraelu, osjeća se elementarnom snagom, kad se sjedi u toj dvorani i doživljava neizmjernu ozbiljnost te predanosti ideji.

Jedna od tih sjednica bila je posvećena uspomeni na radničkog vođu, A. D. Gordona, čija je obljetnica smrti pala baš na taj dan. Velik broj govornika pripovijedao je uspomene na tog čovjeka, koji i nakon svoje smrti živi u srcima radništva. Čovjek tek ovdje dobiva pojam o tome, što je ta pojava značila za radništvo, čovjek, koji je ne samo svojim mišlima, već prije svega svojim uzornim životom, svojom ljubavlju k narodu i k ljudima, pokazao put »k obnovi naroda obnovom čovjeka«. Kao prvi govorio je sijedi književnik A. S. Rabinović, čije su srce i um ostali mladi i svježi, i koji je vjerni prijatelj radništva. Pričao je o zadnjim danima Gordona. Tada je Gordon izrazio želju, da se nakon njegove smrti ne prirede nikakove žalobne skupštine, barem ne jednu godinu; kad izmine godina, rekao je, možete o meni govoriti kao o prošlogodišnjem snijegu, koji je zemlja upijala. Rabinović služi se tom poredbom. Snijeg, što ga zemlja upija, oplodjuje je, i iz toga nastaje novi život. Taj čovjek, koji je sam sebe osjećao kao dio naravi, postao je sad dio zemlje. On je vezan s narodom i za to ne može umrijeti, jer narod ne umire. Kad se Rabinović

zatim sjetio drugoga velikoga pokojnika J. H. Brennera, nije mogao dalje da govori. Nekoliko časaka vladalo je tjeskobno ćutanje u punoj dvorani, dok nije plač govornika zahvatio silnom snagom svu skupštinu. U svetim časovima kao ovome, upoznaje se sa sigurnošću, koju ne može da dađe nikakovo dokazivanje, niti kakav govor ili prikaz, život nove židovske zajednice u Erec Jisraelu.

R. W.

Iz židovskog svijeta

Velika žid. manifestacija i protužidovske demonstracije u Beču. Skupština, koju su sazvali židovski mandatar i gradskoj vijećnici, bila je impozantna manifestacija židovskog pučanstva protiv antisemitske hajke i držanja vlade. Već nekoliko sati prije početka skupštine napunili su židovski građani dvoranu, a možda 10.000 učesnika nije zbog demonstracije moglo doći do vijećnice. Antisemitska mafija htjela je da onemogući skupštinu. Hackenkruzleri došli su oboružani pred vijećnicu i napali su židovske građane. Policija je teškom mukom raspršila izgrednike. U svim ulicama, koje vode do vijećnice, naročito na Ringu, napadali su pasante i došlo je do krvavih izgreda. Teškom mukom policiji uspjelo da spriječi, da antisemitski izgrednici ne prođu u vijećnicu.

U vijećnici se međutim nesmetano održala skupština. Svi govornici kratkim su govorima prosvjedovali protiv današnjeg režima. Skupštinu otvorio je dr. Schalit, te pita, zašto vlada dopušta ovu hajku protiv Židova, premda Židovi ispunjavaju svoju dužnost? Tražimo od vlade pravnu sigurnost i pravnu jednakost za sve građane ove države.

Gradski zastupnik dr. Plaschkes veli, da nije svrha ove skupštine provokacija niti napadaj, već razjašnjenje i opomena. Naša obrana ne ograničuje se samo protiv onih, koji su započeli borbu protiv židovstva, već prije svega protiv vlade, koja nije postupala protiv nuškaca. Država treba reda i sigurnosti. Tražimo od vlade, da se otpođe Hackenkruzlera. Država živi u stanju, koje nije riješenje teške krize a nije ni rasulo. Princip, koji se primjenjuje protiv Židova: platiti poreze i čutati, ne ćemo dalje trpjeti. Gradski zastupnik dr. Pollak traži, da se vladi razjasni, kakav su važan faktor u austrijskom gospodarstvu i kulturnom životu Židovi. Naš prosvjed protiv sviju prostota bit će samo onda uspješan, ako smo složni. Židovstvo proživjelo je i gorja vremena, a protivnici neka pamte, da će židovstvo vazda postojati. Iza toga govorio je dr. Ehrlich. Upozoruje, da je hajka udešena po madžarskom principu, da bi jedan austrijski Horthy mogao da izvrši svoje poslove. Ne trebamo se stiditi našega morala. Nemamo respekta pred tom gospodom, niti pred njihovim duhom ni karakterom, a najmanje pred njihovim toljagama. Antisemitskom frontu mržnje mora da suprotstavimo židovski jedinstveni front. Podignut ćemo naš glas jasno i čujno, da će nas svatko čuti i ondje, gdje će to vladi biti neugodno. Konačno je govorio nadinžinir Stricker. Sazvali smo skupštinu, da očuvamo židovstvo od demoralizacije, da se ne bi plašili poput

Židova u Münchenu i Budimpešti, da se pokažu na ulici. Traži razjašnjenja odakle tim antisemitskim partijama novac. Da li rožda ne potiče taj novac iz insitucija, kojima Židovi u velike doprinosaju. Mi ne ćemo da nikoga provociramo. Ali ako je nužno izvest ćemo Židove i na ulicu. Konačno prihvaćena je rezolucija, u kojoj se odlučno protestira protiv povreda građanskih prava Židova, a naročito, da se sa strane vlade dopušta hajka osobito na visokim školama. Izražuje se najodlučniji prosvjed protiv članova vlade, koji su uzeli aktivnog učesća u hajci protiv Židova i traži se, da se zajamčuje svakom građaninu pravna jednakost i sigurnost.

Drugi američki židovski kongres. New-York (J. C. B.). Na jednoj sjednici Egzekutivnoga odbora američkoga kongresa pod predsjedanjem Natana Straussa zaključeno je, da se drugi kongres američkih Židova sastane dne 27. maja o. g. i da se izbor delegata provede izravnim glasanjem svih Židova.

Na drugoj sjednici Egzekutive pod predsjedanjem rabina dra Stefana S. Wise-a raspravljalo se o položaju Židova u Americi a naročito o projektovanom zakonu za sniženje kvote za useljenike od 3% na 2% prema censusu od 1890. Svi govornici istakli su, da bi provedenjem ovoga zakona bili teško pogodjeni Židovi, jer je velika emigracija židovskih masa u Ameriku započela tek iza godine 1890. Zaključeno je povesti velik otpor protiv ove osnove.

Nadalje je zaključeno, da se imadu izbori za drugi kongres američkih Židova provesti u mjesecu aprilu. U godini 1918. učestvovalo je pri izborima za prvi kongres preko 350.000 Židova. Očekuje se, da će pri ovim izborima učestvovati dvostruk, a možda i trostruk broj birača.

Nalaze se upravnom odboru, da odredi mjesto kongresa i da čim prije objelodani svoj zaključak.

Na večer proslavljena je sedma obljetnica filadelfijske predkonferencije, koja je pripravila prvi kongres banketom, kojem je pribivało 150 delegata iz svih dijelova Amerike. Konačno je zaključeno, da se pozove Izrael Zangwill iz Londona da referira na drugom kongresu o položaju Židova u svim zemljama.

Nevođa bavarških Židova. Berlin (J. C. B.). Nekoje vodeće ličnosti bavarskog židovstva, koje se privremeno nalaze u Berlinu, ocrtale su na slijedeći način rezultate rada nacionalno antisemitske agitacije u Bavarskoj.

Bavarsko židovstvo još nije naviklo, da svoje patnje glasno objavi, već proživljava silno mučeništvo. U Bavarskoj došlo je toga, da se židovski državljani na večer ne smiju pokazati na ulici ili u javnim lokalima, a i po danu dešavaju se kojekakvi opasni napadaji. O kakvoj sistematskoj borbi protiv antisemitizma nema ni govora. Liberalna štampa gotovo i ne postoji. Pretnje i napadaji na Židove bičevima i revolverima su na dnevnom redu. Teškom je mukom spriječen koncem siječnja pogrom u Münchenu.

Poznati antisemitski list »Miesbacher Anzeiger« javlja iz raznih bavarskih mjesta, da mnoge židovske porodice bježe u veće gradove, jer se osjećaju tamo sigurnijim. U općinama Anterhausen i

Šekel je poziv na vršenje dužnosti, što je ima svaki, koji želi izgradnju židovske domaje, prema židovstvu.

Šekel je svjedočanstvo našega htijenja, naše jakosti i požrtvornosti. Narod, koji ne će da doprinese žrtava, nema budućnosti!

Šekel je legitimacija vodstva, kojom zastupa židovstvo pred međunarodnim forumom.

Platite s toga šekel!

Ne čekajte, da Vas drugi pozove na plaćanje šekela!

Do koga nitko ne dodje, neka šalje šekel izravno na Savez Cijonista Jugoslavije, Ilica 31. III.

Šekel odredjen je po Egzekutivi Cijonističke Organizacije s 10 dinara, a prinos za zemaljsku organizaciju s 30 dinara

Memeldorf morale su se zatvoriti obe židovske škole, pošto nije bilo dosta učenika.

Legende o ritualnom umorstvu u Njemačkoj. Leipzig. »Der Hammer«, antisemitski časopis, što ovdje izlazi, vodi s obzirom na skore uskršne blagdane, a zbog jake imigracije istočnih Židova u Njemačku, sistematsku propagandu o ritualnom umorstvu. Gotovo u svakom broju ovih novina javlja se o iščeznuću mladih ljudi a i tomu, kako tobože istočni Židovi silom odvođe njemačku djecu. U svom posljednjem broju javljaju te novine o iščeznuću triju mladih djevojčica — između 15 i 18 godina — iz Berlina, pa k tomu primjećuje: »Broj iščezlih mladih ljudi raste u razmjeru s brojem istočnih Židova, što se uvlače u zemlju. U posljednje dvije godine iščezlo je bez traga nekoliko stotina mladih ljudi obojega spola. Mi izrazujemo sumnju, da su ove dvije pojave u međusobnoj uzročnoj vezi — jer nema drugog tumačenja i jer se ovoj poživotinjenoj družini može sve da pripíše.« List čini njemačke Židove odgovornima za »čine njihovih šticenika«.

Dvanaest milijuna dolara za židovsku pomoćnu akciju u Rusiji. Newyork. Prema jednom izvještaju Egzekutive Joint Distributions Committee-a predao je ovaj od kolovoza 1921. amo 17 milijuna dolara za pomoćnu akciju u Rusiji. Među ovim novcem 10 milijuna dolara za pošiljke sa životnim namirnicama po Ari, koja je tu službu preuzela u oktobru 1921. Ostalih 7 milijuna je sam Joint otpremio u Rusiju. Jedna je plovica posljednje sume upotrebljena za općenitu pomoć u zajednici s Arom, a druga za pomoć u krajevima, u kojima su Židovi gušto naseljeni. Po općenitoj je procjeni od onih dolara, što su predani za općenitu rusku pripomoć upotrebljeno 12 milijuna za židovstvo Rusije.

Memorandum rumunjskih Židova u pitanju državljanstva. Bukarešt. (J. C. B.) Na jučerašnjoj sjednici ustavnog odbora, kojoj je prisustvovala većina ministara, pročitan je memorandum udruženja tuzemnih Židova, u kojem se traži promjena člana 133. ustava, po kojemu se mora pridonijeti domovnica i dokaz, da ne posjeduje tuđe državljanstvo. Ustavni odbor zaključio je, da će se o ovom memorandumu vijećati onda, kad će se raspravljati o 133. članku. Prijedlog zastupnika manjina dra Rotha (erdeljski Saksonac), da se u članku 5. ustava mjesto riječi »Rumunj« upotrijebi riječ »građanin« odbijen je; isto tako odbijen je njegov

zahtjev za pravo oporezovanja za crkve i škole i za pravo upotrebljavanja materskog jezika u pučkim školama i pred oblastima.

Rumunjski kralj i židovsko pitanje. Bukarest. (J. C. B.) O audijenciji židovskog zastupnika dra Adolfa Sterna kod kralja Ferdinanda doznaje se još, da je kralj obećao, da će sam nastojati, da ustav uvaži židovsko pitanje. Kralj rekao je: »Moja je želja, da se židovsko pitanje riješi i dokonča za sva vremena.

Bukarest. (J. C. B.) Kralj primio je u audijenciju mnogobrojne zastupnike iz opozicije i rekao im je, da on sa nacionalnog stajališta osuđuje antisemitske izgrede. Kralj naglasio je potrebu konfesionalnog mira u zemlji.

Financiranje rumunjskog antisemitskog pokreta. Najveća znanstvena pojava Rumunjske je sad sveučilišni profesor Jorga. Jorga, bio je prije i sam antisemita, ali je u zadnje vrijeme vrlo oštro ustao protiv antisemitskih izgreda rumunjskoga djaštva. Kad su ga uslijed toga rumunjski djaci uvrijedili, najavio je svoj odstup od profesure, koji vlada nije htjela da prihvati. Jorga je sad, da propaguje i publicistički svoje ideje započeo izdavanjem mjesečnika na francuskom jeziku »L'Information Roumaine«, čiji je prvi broj izašao. San Giorgiu, koji je bio za vrijeme rata upravitelj rumunjskog novinskog odsjeka u Bernu, objelodanjuje u tom broj članak o »antisemitskom pokretu u Rumunjskoj i mađarskom irendentizmu« u kojem dokazuje, da novac za antisemitsku hajku u Rumunjskoj potječe iz Ugarske i Njemačke. U članku se među ostalim veli: »Držimo, da je u interesu javnoga mnijenja u inozemstvu, ako prikažemo prave dimenzije antisemitskog pokreta u Rumunjskoj i držanje rumunjskog pučanstva. U tim manifestacijama učestvovao je samo malen broj djaka. Novinstvo upozorilo je na agents provocateurs i na širenje brojnih antisemitskih brošura, čiji je sadržaj upućivao na inczemna vrela. Ministar unutarnjih djela ispravno je primjetio, da izazovi i brošure potiču od neprijatelja Rumunjske. »Diminatea« dodala je još da se tu radi o posebnim izaslanicima »Mađžara, koji se bude«. Profesor Jorga tvrdio je u zastupničkoj komori, da mađžarski i njemački agenti nastoje, da miroljubivo pučanstvo sklone na bunu. Istraživanja zadnjih dana pokazala su, da su brošure rumunjskih djaka iz istoga vrela kao i mađžarske i njemačke. Ne samo ideje, koje se u njima očituju su iste, već i znakovi

preuzeli su od antisemitskih Nijemaca. Stojimo pred šovinističkom zavjerom, koja ima svoje korjenje u njemačkoj i mađarskoj reakciji.

Praška vlada i odstup rektora Steinerza. Prag (J. C. B.). Kako se doznaje iz vladinih krugova zauzeli su se njemačko nacionalni i kršćansko socijalni poslanici kod vlade, da se odstup sadašnjeg rektora univerziteta Samuela Steinerza, primi. Vlada ali ostaje pri tom, da uskraćuje potvrdu, jer je nazora, da je rektor Steinerz, premda je biran od jedne autonomne korporacije, ipak državni činovnik, čim ga je vlada potvrdila, te da ne smije pred antisemitizmom jednog dijela studenata uzmaknuti.

Prosvjed židovske parlamentarne frakcije u Litavskoj protiv imenovanja Friedmanna. Kovno (J. C. B.). Unatoč zaključka židovskih zastupnika, da će bojkotirati sjednice Sejma tako dugo, dok se ne će popraviti nepodopštine kod izbora prema narodnim manjinama, ipak su došla 27. februara u litavski Sejm 3 židovska zastupnika i najavili su svoj protest protiv imenovanja Friedmanna za ministra za židovske stvari. Židovski zastupnici izjavili su, da židovsko pučanstvo Litavske osjeća ovo imenovanje kao duboku uvredu i kao povredu principa narodne autonomije. Novi ministar nema povjerenja židovskoga pučanstva.

Nakon što su židovski zastupnici došli u Sejm, približio im se ministar Friedmann i pružio im je ruku. Zastupnici ignorirali su potpunoma njihov pozdrav. Ministar bio je vrlo uzrujan. Na litavske zastupnike učinio je taj incident vrlo jak dojam.

U proklamaciji židovskom pučanstvu opravdaju židovski zastupnici svoj korak te vele da je Sejm kompetentni sudac u tom pitanju i da smatraju nemogućim, da u tako odlučnom času ne obrane židovsku čast pred najvećom instancijom u zemlji.

Očajni koraci izagnanih bjegunaca u Poljskoj. Varšava. (J. C. B.) Mnogobrojni bjegunci, kojima prijete prisilni otpravak preko istočne granice, obratili su se na ruski i ukrajinski konzulat sa molbom, da im se doznače putnice, da se mogu legalnim putem vratiti u rodno mjesto, i da izbjegnju sa smrtnom opasnošću skopčani prelaz preko zelene granice. Konzuli nisu htjeli izdati putnice s obrazloženjem, da su bjegunci izgubili svoje zavičajno pravo u Rusiji.

Agenti raznih parobrodarskih društava iskorišćuju očajni položaj bjegunaca i nagovaraju, da se ise u Meksiko i Kubu, i da tamo dočekaju dozvolu za doputovanje u Sjedinjene Države. Židovske Organizacije smatraju potrebnim, da židovske emigrante upozore, da ne nasjedu ovim spekulantima.

Borba ukrajinskog židovstva protiv gladi i demoralizacije. (J. C. B.) Najoptimističnije oficijelne brojke o opsegu nužde u Ukrajini kažu, da u toj zemlji imade preko 50.000 djece bez krova, od kojih je većina židovska.

Ali i velik broj djece, koji ima roditelje, izvržen je gladi i raznim bolestima, naročito tuberkulozi i kožnim bolestima. Djeca sve više bivaju demoralisana, nemoći od njih postali su lopovi, samo da se prehrane. Za čudo je velik broj mladjah-

nih ubojica. Pretežita većina djece su analfabeti.

Strašni fizički i moralni položaj židovske omladine u Ukrajini u vezi s neljnjernim gubitkom ljudi uslijed gladi, pogroma i epidemije, je danas glavni problem židovstva u Ukrajini. Da se tom zlu stane na put, odlučili su Židovi, da se late samopomoći i da osnuju pomoćne fondove. Prvo sabiranje u korist toga fonda u Jekaterinoslavu donijelo je 1500 dolara. Sad se i u drugim gradovima obavljaju sabiranja.

Vodje pogroma osuđeni na smrt. Moskva. (J. C. B.) Posebni izvjestitelj J. C. B-a u Rusiji javlja:

Četiri vodje ukrajinskih banda atamana Zagorodny-a, Kampanyeta, Gupala i Zaliziniaka, osudio je vojnički sud na smrt.

G. P. U. (državni politički komesarijat, prije proturevolucionaran) javlja, da mu je uspješno uništiti nekoliko banda, koje su u zadnje vrijeme terorizirale židovsko pučanstvo u Ukrajini.

Iz cijonističkog svijeta

Sokolov u Lodzu. I u Lodzu, kamo je Sokolov stigao 19. februara, bio mu je priredjen veličanstven doček. Svim priredbama u počast Sokolovu pribivalo je gotovo cijelo židovsko pučanstvo. Na dan njegovog dolaska priredjen mu je svečan pozdrav pod predsjedanjem dra Rosenthala, kod koje je zgođe Sokolov u kratkom stvarnom govoru razložio radne metode, koje mu se čine na temelju njegova iskustva kao najpodesnije. Velikim oduševljenjem odlučeno je smjesta započeti energičnom akcijom. Sam Vaad potpisao je u jednome danu obveznice od 110 milijuna poljskih maraka. Osim toga sakupio je odbor gospodja umjesto cvijeća za Sokolova mnogo srebrnog novca i srebrnih stvari. U utorak održala se u Filharmoniji prva velika javna skupština. Pošto mnogi nijesu više našli mjesta u dvorani, održala se u četvrtak druga velika skupština. Sokolov referirao je 21. na jednoj konferenciji industrijalaca, trgovaca i intelektualaca o problemu izgradnje Palestine. Prikaz zemlji i mogućnosti, koje se pružaju, učinile su velik dojam na prisutne, te je odmah potpisano 100 milijuna poljskih maraka. Mnoge su se osobe, koje su do sad stajale postrance, prijavile kao saradnici. Druga velika skupština u Filharmoniji bila je još bolje posjećena no prva. Nakon govora Sokolova potpisali su prisutni obveznice. Za sad potpisano je preko 300 milijuna poljskih maraka, a akcija je tek zapravo započela. 25. februara povratio se Sokolov u Varšavu.

Albert Einstein u Španiji. Berlin (J. C. B.) Iz Barcelone se javlja, da je prof. Albert Einstein pred nekoliko dana tamo stigao iz Palestine te da je već održao svoje prvo predavanje. Einstein je gost grada, koji je njemu u čast priredio sjajan doček. U Madridu očekuju Einsteina za koji dan, a štampa mu već sada posvećuje tople pozdravne članke.

Guverner Jeruzolima kod predsjednika Hardinga. Washington. (J. C. B.) Guverner Jeruzolima sir Ronald Storrs, koji sad boravi u Americi, posjetio je predsjednika Hardinga u Bijeloj kući. Sir Storrs informirao je predsjednika o

djelovanju i ciljevima društva »Pro-Jerusalem« kao što i o drugim palestinskim pitanjima, koja su interesirala predsjednika. Razgovor trajao je više od pola sata.

Na to je guverner bio pozvan na ručak kod senatora Curtissa, koji je poznat kao prijatelj cijonista.

Slijedeći dan dao je engleski poslanik u Washingtonu u čast sir Ronalda Storrsa diner, kojem su prisustvovali sudac Louis Brandeis, rumunjski poslanik princ Binescu i supruga (kako je poznato kćerka prijašnjeg engleskog ministra predsjednika Asquita) kao što i druge ličnosti diplomatskog svijeta i židovskog javnog života. Guverner Storrs bit će sad za neko vrijeme gost Nathana Straussa u njegovoj zimskoj palači, koja leži nedaleko Newyorka.

Liga naroda i engleski mandat u Palestini. London (J. C. B.). U engleskoj Donjoj Kući upitao je zastupnik Mosley, na kojem naslovu vlada bazira pravo, da izvrši vlast u Palestini, premda je činjenica, da palestinski mandat još nije konačno ratificiran.

Državni podtajnik za kolonije Ormsby Gore odvratio je na upit slijedeće: »3. oktobra 1921. upravio je predsjednik Vijeća Lige naroda na prijašnjeg engleskog ministra predsjednika poziv, da engleska vlada i nadalje izvrši administrativnu vlast u Palestini u smislu Vijeću Lige Naroda predloženog nacrtu mandata do konačnog razbistrenja pitanja t. j. do časa dok će vlade Francuske i Italije saopćiti Ligi Naroda, da su postigli sporazum o pojedinostima sirskeg mandata.

Ovaj sporazum nije još doduše postignut, ali ne tangira ni na koji način vlast vlade u Palestini.

Palestina na praškom sajmu. Jeruzolim. (J. C. B.) Ovih je dana g. Goldstein pošao u Prag. Ponio je sa sobom potpunu kolekciju palestinskih produkata, koji će biti izloženi u židovskom paviljonu praškog internacionalnog sajma. Kolekciju sastavio je trgovački odsjek palestinske cijonističke Egzekutive.

Iz Palestine

Pred izborima za zakonodavno vijeće u Palestini. Arapi se ne odriču bojkota. London (J. C. B.). Palestinsko arapska delegacija, koja se nalazi u Londonu, primila je od predsjednika 5. arapskog kongresa slijedeći brzojav:

»Premda su palestinski Arapi već nekoliko puta protiv ustava prosvjedovali, jer ne odgovara njihovim narodnim pravima i premda su zaključili bojkot izbora u zakonodavno vijeće, ipak je palestinska vlada premda je bila o tome obavještena, raspisala izbore u nadi, da će se jedan mali dio, koji se sastoji od državnih činovnika, izborima priključiti. Egzekutiva palestinske arapske kongresa, koji zastupa muslimane i kršćane zemlje, protestira radi toga protiv tih izbora i izjavljuje, da zakonodavno vijeće, koje će proizaći iz tih izbora, ne će reprezentirati pučanstvo Palestine.

Izborni poziv Vaad Leumi-a. Jeruzolim (J. C. B.) Vaad Leumi (Narodno vijeće palestinskih Židova) objelodanjuje poziv na palestinsko židovstvo, da u budućim izborima u zakonodavno vijeće zemlje učestvuje u potpunom broju.

Neprovođenje arapskoga izbornog bojkota u Palestini. Jeruzolim. Egzekutiva arapskoga kongresa u Palestini izjavljuje u ovdajšnoj arapskoj štampi, da je bojkot prvoga izbora u legislativno vijeće Palestine točno proveden po domaćem arapskom pučanstvu Jeruzolima, Jafe, Haife, Gulkerama, Nablusa, Betsana i Semala, dok su nasuprot Arapi u Bejrubi, Gazi i Betlehemu glasovali.

Kandidat Agude za Zakonodavno Vijeće. Jeruzolim (J. C. B.). Ovdje se saznaje, da je dr. Jakob de Haan iz Holandije postavljen sa strane organizacije Agudas Jisrael kao kandidat za izbore u palestinsko Zakonodavno Vijeće. Kako je poznato, bio je dr. de Haan bojkotovan u Jeruzalimu od židovskih djaka i drugih židovskih grupa, jer se potužio lordu Northcliff-u na cionistički upliv u Palestini u savezu s pitanjem Jewish Agency-a.

Osuda arapskih novina »Falestin«. Colonel Kisch i Tolkowsky tužili su odgovornog urednika »Falestin«-a zbog njegove tvrdnje, da su oni pokušali utjecati na tečaj istrage protiv ubojice Tefvik Beja. Optuženi urednik osuđen je na 80 dana zatvora ili na globu od 20 funta.

Nova trgovačka četvrt u Jeruzolimu, Jafi i Hajfi. Izgradnja nove trgovačke četvrti u Tel-Avivu do Saron-Nablus ceste je većim dijelom uspješno provedena. Teren sadrži 1300 m novih ulica, koje su izvršno izgrađene po Misrad laavodat ciburiot Binjan Histadrut Haklalit. Među njima je 16 m široko a 160 m dugačko produljenje Herzlove ulice, što se sada još dalje produljuje. Trgovačke zgrade u toj ulici sagrađene su većim dijelom po nacrtima arhitekta Aleksandra Levya iz izvršnog jeruzolimskog vapnenca, a prve su od te vrste u Tel-Avivu. Mnoge druge zgrade sagrađene su iz betona po nacrtima arhitekta Jozefa Tischlera. Izgrađeno je već više no četvrtina od ukusnih 150 parcela a još će veći dio po svoj prilici biti izgrađen u narednoj gradjevnoj sezoni. Zanimljivo je, da je prva trgovina, što je otvorena, podružnica nakladne knjižare »Tarbut«. — Prošle je nedjelje zaključen natječaj za nacрте nove trgovačke četvrti u Jeruzolimu, koje isto tako zaprema 150 parcela, pa će se doskora pristupiti gradnji. Od nacрта u natječaju premiran je tek jedan, pa će se po njemu i izgraditi ta četvrt. Nacrt je zajednička radnja A. Levya i Nahuma Popera, inžinjera PLDC-a. Taj je nacrt tehnički vrlo zanimljiv. Zemljište zaprema 15.500 m², vrlo je vrijedno, a dio je nekog starog »vadi-a« i leži 10 m dublje od obližnjih ulica. Autori nagradjenoga nacрта pokrili su čitavu udubinu kao nekim poklopcem, u visini ostalih obližnjih ulica i tako stvorili potpuno ravni teren za gradnju, dok bi šupljina ispod betonskog poklopca služila za podrum, skladišta i podzemne ulice. Velike rupe za svjetlo na betonskoj razini rasyjetljivale bi taj podzemni svijet. Ovakovo vanredno iskorišćivanje učinilo bi tek ovu gradnju rentabilnom, jer zemljište stoji djelomično i 5 funta a i više po kvadratnom metru. Uistinu velegradske cijene i velegradska gradnja. Plan se nalazi kod vlade zbog potvrde.

I Hajfa se sprema na izgradnju jedne

trgovačke četvrti. Ta leži između mora, željeznice i glavne ulice i zaprema kojih 10.000 četvornih metara. Natječaj, koji je raspisan za to poduzeće, zaključuje se 15. aprila.

Palestinsko građansko pravo. O mogućnosti sticanja palestinskog građanskog prava javljaju iz Palestine: Za sad ne može nitko da stekne palestinsko građansko pravo, budući da još nije izdan zakon o državljanstvu. Palestinska je vlada opunomoćena, da izdaje privremene svjedodžbe o palestinskoj narodnosti i to u ova dva slučaja:

1. Ako su osobe, što stanuju u Palestini, prema odredbama kod izoora za palestinski legislativni Council izjavili, da optiraju za palestinsku narodnost.

2. Ako osoba, koja je u Palestini rođena ili pak potječe od palestinskih roditelja izjavljuje, da optira za palestinsku narodnost i da misli trajno stanovati u Erec Jisraelu.

U drugom slučaju smije i osoba, što je palestinski pripadnik, a ne stanuje u Palestini, da optira. Engleski konzul, kome treba da se predaju izvještaji i želje o optiranju, predaje čitavu stvar direktoru — of Immigration and Trevel« u Jeruzolimu. Kad taj uslovi, da su tri ključna uvjeta ispunjena, podijeljuje se već spomenuta provizoraa svjedodžba.

Uvjeti su ovi:

1. Rođen u Palestini i sada otomanske narodnosti.

2. Opcija za palestinsko građansko pravo.

3. Dokaz o namjeri trajnoga boravka u Palestini.

K pitanju luke u Palestini. Kao specijalni delegat engleske vlade stigao je inžinjer Palmer 7. veljače u Hajfu, da kao stručnjak dade svoje mnijenje u pitanju izgradnje palestinske luke. Inžinjer Palmer potražio je odmah onaj dio obale, koji dolazi u obzir kod izgradnje luke, a pratili su ga distriktni gouverneur Limes i Col. Holmes, upravitelj željeznica. Nakon toga pregledao je Atlit i Pantara, da utvrdi, da li se ondje može da kleše kamenje, što je potrebno za gradnju luke. Iz Hajfe trebao bi inžinjer Palmer da ide u Beirut. Dostokora trebala bi da padne odluka, hoće li se palestinska luka izgraditi u Hajfi ili Jafi. Mnogi znaci govore za to, da će izbor pasti na Jafu.

Židovski sanatorij na Karmelu. Usprkos zdrava i ugodna podneblja nije u Hajfi do sada bilo privatnog sanatorija. Sad su, kako to »Haolam« iz Palestine javlja, preuzela u svoje ruke dva gospodina, dr. Itzkovic i kao financijer Naharaj, pa su na Karmeli podigli lijepu zgradu, uz koju se nalazi mljekarstvo (nizozemske krave). Zasadjen je park za šetnju i igre na zraku. Sanatorij je uređen posve na evropski. U sanatorij investirano je 6000 funta, a otvorit će se 15. aprila.

Židovski radnici za Siriju. Neki graditelj iz Beiruta, koji sada ondje gradi mlin, što ima da bude sličan onom u Hajfi — sagrađenom po društvu Habone, stigao je u Hajfu, gdje je primio 60 žid. radnika, da kod gradnje mlina suradjuju. Već je gotovo uglavljen ugovor između njih, i tog arapskog graditelja, pa bi prema tome doskora trebali, da otputuju u Beirut, da preuzmu rad.

Industrija stakla u Palestini. Odio za trgovinu i industriju u palestinske cionističke Egzekutive spremio je malu ekspediciju, koja je u tri nedjelje obišla čitavu morskobalu Palestine i sabrala 184 uzoraka pijeska, što se sad kemički analiziraju, da se utvrdi, koje su vrste najbolje za fabrikaciju stakla.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni se Odbor na svojoj sjednici od 7. februara bavio pitanjem saziva Saveznoga Vijeća. Nakon odulje debate stvoren je zaključak, da se Radni Odbor obrati upitom na mjesne organizacije u Novome Sadu, Beogradu, Zemunu, Osijeku, da li žele, da se u jednome od tih mjesta održi Savezno Vijeće. Za slučaj, da se iz bilo kojega razloga ne bi Savezno Vijeće moglo održati ni u jednome od spomenutih mjesta, održat će se Savezno Vijeće u Zagrebu i to na 27. i 28. maja o. g. Iza toga izvjestio je tajnik o stanju šekelske akcije te je zaključeno, da se posjete razna mjesta kao Bjelovar, Koprivnica, Varaždin, Križevac, Sisak, Banjaluka. Pojedina mjesta bit će pravodobno obaviještena o dolasku pojedinih članova Radnoga Odbora.

SVIM MJESNIM ORGANIZACIJAMA!

Svojim apelom pozvali smo Vas na provedenje šekelske akcije i istakli, da se ove godine mora šekelska akcija prije završiti, jer treba na temelju njezinoga rezultata ustanoviti mandate za Savezno Vijeće, koje će se održati koncem mjeseca maja. Pošto je vrijeme već podmaklo, molimo sve mjesne organizacije, da upotrijebe mjesec mart za što intenzivniju propagandu i da nas obavijeste o rezultatima akcije, kako bi i mi s naše strane mogli izvjestiti Egzekutivu u Londonu. Ujedno umoljavamo, da nam se smjesta šalju obračuni i da se povrate svi šekelblokovi i potvrde za prinos Saveza Cionista Jugoslavije. Tom prilikom još jednom pozivljemo one organizacije, koje do sad nisu povratile prošlogodišnje šekele i poslali obračune, da to smjesta uredite, jer Egzekutiva urgira obračune.

Povjerenik za šekelsku akciju:

David Spitzer v. r.

DEKLARACIJA ŽIDOVSKO-NARODNOGA SAVEZA U VOJVODINI

Židovsko-narodni Savez za Vojvodinu održao je 20. i 21. februara u Novom Sadu vrlo važna vijećanja u stvarima izbora, na kojima je zaključen prihvatanje niže objelodanjenih rezolucija, te da se o tome židovska javnost obavijesti u formi deklaracije. Zastupana su bila mjesta: Novi Sad, Subotica, Vršac (iz Bečkereka, Pančeva, Sente stigla su pisma). Nakon dvodnevne rasprave prihvaćene su pretežitim majoritetom rezolucije g. dra. Julijusa Dohanya:

»Novosadska konferencija zastupnika židovsko-nacionalnih društava u Subotici, Novi Sad, Vršac, je na svojoj konferenciji dne 20. i 21. februara zaključila, da ne učestvuje u izborima za narodne zastupnike i pozivlje nacionalno organizovane Židove u Vojvodini, da ne glasuju kod izbora.

Sadašnji izborni zakon ne pruža nikakve mogućnosti, da cjelokupno židov-

stvo proporcijomiranjem glasova cijele zemlje bira svoje vlastito židovsko zastupstvo, prema njegovom ukupnom broju.

Bilo bi u protimbi s političkim moralom, kad bi se židovstvo kraj nacionalnih pokreta pojedinih partija stavilo u službu jedne od izrazitih narodnih protustranaka.

Priključak jednoj partiji u zemlji bio bi samo onda moguć, kad bi bilo takove građanske partijske grupacije, koja bi imala za bazu svoga stajališta umjesto pitanja narodnih opreka, koja samo vodi do potenciranja i iskorišćivanja toga momenta, program, koji omogućuje priključak građanskih slojeva, kojima pripada židovstvo, za unapređivanje zajedničkih interesa, a ujedno da nesmetano mogu doći do izražaja sve narodne sile u svim granama javnoga života.

Dok se ne će provesti reforma izbornoga zakona, koja će omogućiti, da sabiranjem svih ostataka glasova židovstvo dobije razmjerno svoje vlastito zastupstvo, s druge strane dok u javnom životu vladaju umjetno potenciranje i iskorišćivanje narodnih opreka, rezervira nacionalna organizacija Židova u Vojvodini svoje sile i propagandu za općinske i kotarske izbore, gdje će Židovima Vojvodine uslijed njihova gradskog karaktera biti omogućeno, da u mnogim mjestima izaberu svoje vlastite zastupnike.

SPASITE DJECU!

»Zagrebački odbor za spas židovske ukrajinske siročadi, žrtava pogroma«, razaslao je na sve zagrebačke Židove okružnicu, kojom moli žurno priposlanje doprinosa za spas ovih najnesretnijih stvorova na svijetu. To su židovska djeca u Ukrajini, siročad bez oca i majke, žrtve pogroma, koje umiru na ulicama ukrajinskih gradova, jer nemaju ni krova ni postelje, ni hrane, ni ljekarija, ni odjeće ni obuće!

Ova okružnica opisuje posve kratko, bez ikakvih fraza i poletnih apela, o čemu se radi. Čujemo, da je odziv od strane naših Židova vrlo malen. Na temelju tih okružnica stiglo je jedva 50 prinosa i to najvećim dijelom posve neznatnih. Ne možemo vjerovati, da naši Židovi, koji su to sigurno u stanju, ne bi imali dovoljno srca i razumijevanja za to, da je dužnost svakog Židova, koji to može, da ovoj akciji što brže i što dostojnije priteknu u pomoć. Ne vjerujemo, da naši Židovi čekaju, dok tkogod u toj stvari pokuca na njihova vrata i da im nije dovoljna sama činjenica, da su doznali, da u Ukrajini stradava stotine hiljada židovske dječice.

Upravljamo stoga apel na naše Židove, da odmah pošalju svoj prinos, da se akcija može zaključiti i novac otpremiti.

Nadamo se, da se, inače tako darežljivi zagrebački Židovi, ne će ni u ovom slučaju osramotiti.

Šekel akcija u Sarajevu. Ove sedmice započela je u Sarajevu Šekel akcija, te će raspućavači šekalima posjetiti narednih dana sve sunarodnjake, koji će se za cijelo kao i prošlih godina i ove godine rado odazvati i ispuniti svoju jevrejsku dužnost. Uz šekel treba uplatiti i doprinos za organizaciju Saveza Cijonista Jugoslavije.

U hramovima su o značenju šekalima govorili u prošlu subotu g. nadrabim dr. M. Levy i g. rabin Moše Nisim P a p o. Prošle godine sakupljeno je u Sarajevu 1150 šekalima. Taj broj treba ove godine po mogućnosti podvostručiti, jer u ovo za židovski narod toli odlučno vrijeme, trebaju Židovi, da ispune savjesno svoju cionističku dužnost. Sarajevo je uvijek u tom pogledu prednjačilo, pa to mjesto u našoj organizaciji treba da i nadalje zadrži.

(Iz Židovske Sivjesti.)

Osnutak Saveza seniora akademskog društva »Bar Giora«. Na omladinskom sletu potaknuli su aktivni članovi »Bar Giora«, da se osnuje savez seniora Bar Giora. Nakon održanja dviju sjednica zaključen je po zagrebačkim seniorima društva osnutak Saveza seniora Bar Giora, te je izabran odbor, u koji su ušla g. Maks Lederer kao pročelnik, dr. Rudolf Rosner, tajnik, inž. Zlatko Rosenberg, Izrael Mevorah i dr. Pavao Zentner kao odbornici, koji će se obratiti na seniore u drugim gradovima i pozvati ih na priključenje savezu.

Spomen služba za Nordaua u Zemunu. 4. marta održala se ovdje spomen služba za Nordaua. Rabin dr. Urbach prikazao je ovog velikana kao prvog cionistu i sljedbenika Herzlovog, koji je životom svojim ilustrovao Herzlovu riječ, da je cionizam povratak židovstvu prije povratka u židovsku zemlju. Povratak svoj je sam Nordau simbolizirao svojom zadnjom željom, po kojoj je sahranjen kao pravi Židov, zavijen u talisu, bez pompa i sjaja, u tišini bola, koju je samo kadiš molitva prekinula. Nadkantor Kačka krasnim je svojim glasom recitovao, praćen zborom, žalobne psalme i zadušnu molitvu. Kadišom rabina i himnom završena je svečanost, na kojoj je sabrana oveća svota za Nordauov grad.

Nordauova spomen slava u Splitu. Gubitak našeg velikana dra Maksa Nordaua duboko se doimao čitavog splitskog židovstva, pa se na dan navršenog espeda njegove smrti listom odazvaše svi Židovi na spomen-slavu u ovdašnjoj bogomolji. Dne 21. veljače održala se žalobna služba božja, na kojoj je kantor g. J. D an n i t t i otpjevao žalobne pjesme, a nakon toga je predsjednik židovske općine, g. inž. V. M o r p u r g o, u lijepom govoru prikazao rad i borbu pekojnikovu za slobodu židovskoga naroda te neizmjeran gubitak, koji je našim njegovom smrću čitavo čovječanstvo, a napose cioniste. Govornik srdačnim apelom poziva svakoga svijesnoga Židova na što žilaviji rad za ostvarenje naših težnja, da židovski narod čim prije uzimogne da uživa plodove požrtvornog rada Maksa Nordaua. Iza toga je podpredsjednik općine, g. Mavro Bararon, govorio o djelima Maksa Nordaua, te o značaju istih. Očrtao je njegov literarni rad i rad oko osvještavanja židovstva i ostvarenja židovske domaje. Veliki taj muž, koji je oštrinom svoga duha daleko natkrililo sve druge, dao nam je svima svijetli primjer očuvanja cionističke discipline. Svoj govor završio je apelom, da se Židovi oduže pomenu Maksa Nordaua davajući za Narodni Fond, da ovaj uzimogne izgraditi Nordauov vrtni grad, koji će biti trajna počast i živ spomenik našem velikanu. Utisak govora bio je tako velik, da

se pozivu odazvaše ne samo naši sumišljenici, već i oni, koji se prije smatrahu asimilantima.

Purimski koncert sa igračkama Povjerenstva Jevrejskog Narodnog Fonda u Beogradu. Dne 3. o. m. j. održao se u prostorijama Grand Hotela u Beogradu purimski koncert. Muzički dio izvodjen je sa puno razumijevanja od gdje dr. Eškenazi, gdje Rozalije Adunja i opernog pjevača g. I. Aronidi, kao i baletne igre maie Šolij, Al. u. Matilde Avramović i Rašele Albahari naišle su na veliki aplauz publike. Igranica kao i cio tok ove zabave bio je vrlo interesantan. Prilična suma čitavog prihoda namjenjuje se svrsi: podizanju Nordauovog vrtnog grada.

Jubilej literarnih sastanaka židovske omladine u Zagrebu. Ove će se godine navršiti 25. godina, što je osnovano to najstarije omladinsko društvo u Jugoslaviji. U mjesecu aprilu priredit će literarni sastanci u spomen jubileja svečanu akademiju. Tom zgodom izaći će dvobroj omladinskog glasila »Gideona«, koji će biti posvećen toj slavi, a ispunjen radovima začasnih seniora i sadanjih članova.

»Haivri«. Pod tim naslovom izašao je po nama već najavljeni židovski mjesečnik na mađarskom jeziku u Novom Sadu, koji uređuje g. dr. Sigmund Handler. Mi ćemo se u narednom broju osvrnuti na ovaj otmjeni i dobro uređeni list, koga srdačno pozdravljamo u uvjerenju, da će doprinijeti u velikoj mjeri širenju nacionalnoga pokreta medju vojvodjanskim Židovima.

Haaviv-Projeće. Izišao je purimski broj našeg dječjeg lista s obilnim sadržajem, iz kojega spominjemo: Dr. Maks Nordau (životopis), Kako je ruža došla do svog trnja (Nordauova priča), Prorok Elija (pjesma), Carstvo Maštanovo (priča), Zastave izrael plemena (poučno), Kuda je smrt vodila Esteru (priča), Ja sam Salamun (priča), Kako je umro naš učitelj Mojsija (agada), Pera kao doktor (pjesma), Djeca Jerušalajima (agada), Hajduk (priča). — List stoji na pol god. 18 Din, a pojedini broj 4 Din. — Adresa uprave: M. Weiller, Zagreb, Bakačeva ulica 5, III.

Purimska kućna zabava »Makabija« u Zagrebu. U subotu, dne 3. marta, priredio je zagrebački »Makabi« kućnu zabavu za svoje članove. Brojne i originalne pojedine krabulje, kao i cijele grupe dale su su zabavi osobit čar, te se ubrzo razvila animirana zabava, koja je potrajala sve do zore. I ovaj puta sakupljano je na zabavi za Nordauov grad.

Šport i gimnastika

SLETSKE PROSTE VJEŽBE ZA ČLANICE.*)

Obvezatne za sva gimnastička židovska društva.

Takt $\frac{1}{4}$, tempo: srednji, polagani — vježba se ponavlja 4 puta. — Temeljni stav: stav spetni, priručiti. —

I. 1. jedan prednožni stav desnom nogom, prednožiti (hrpti gore), jedan od-

*) Prije objelodanjene vježbe ne vrijeđe. Sve ima vježbati vježbe, koje objelodanjemo u ovom i narednim brojevima.

Isak Kajon 10.—, Leon Hornik 10.—, Daniel Kaml-
hi 5.—, Memes Hermann 10.—, Aron Altarac 10.—
112.50 112.50

D. 162.50

DJEČJI SABIRNI ARČI

Varaždin, Aleks Rosenfeld 53.50, Paula Rosen-
feld, Blanka Stern 240.— 293.50

Zagreb, Josip Weinberger 117.50, Oskar Bar-
mayer 280.— 397.50

Bjelovar, Oliva Fürst 50.— 50.—

D. 741.00

OBNOVA PALESTINE

Nova Gradiška, Hinko i Oga Fuchs daruju za
otkup svog prvorođenčeta 150.— 150.—

DAROVNA KNJIGA.

Varaždin. Prigodom Bar-micva Branka Micky
daruju Geza i Regina Micky 50.—, Arnold i Paula
Stern 25.—, Arnold i Štefa Micky 25.—, Antonija
Löwy 25.—, Herman Herzër 12.50, Peri i Johana
Schönwald 12.50, — Prigodom vjenčanja Gotfried
Grünfeld - Regina Sonnenschein daruju Ignatz
Sonnenschein 50.—, Gotfried Grünfeld 50.—, Mak-
so Grünfeld 50.—, Leon Gold, Bos. Novi 50.—,
Marko Schönwald 30.—, Obitelj Teichner, Ptuj
25.—, Albert Blüchweis 25.—, Ludwig Blüchweis
20.—, Izidor Polak 20.—, Dr. Rudolf Glück 10.—,
Josip Guttman 10.—, Ljudevit Sonnenschein 10.—,
Hinko Sonnenschein 10.—, Vilko Sonnenschein 10.—,
—, N. Sonnenschein 10.—, Janko Türk 10.—, Regl-
ca Berger 10.—, — Prigodom vjenčanja Joze

Stern sa dr. Teodor Ernstom daruju Ana Wald-
apfel iz Zagreba 20.—, Hinko Stern 25.—, Emil Ta-
kač 10.—, svega 605.—

Križevci, Prigodom zaruka Else Rosenfeld iz
Miholjca sa Miroslavom Hirschlom iz Križevca
sakupila Elza Kohn. 500.—

D. 1103.—

PREGLED.

Hrvatska, Slavonija i Dalmacija 19.698.70
Bosna 2.195.—
Vojvodina 122.50

D. 22.113.20

Od 1. januara do 7. marta unišo sveukupno
Dinara 98.683.40

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“
VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA
TELEFON: 17-95 ZAGREB - ILICA 31 PAPERKUR BRZOJAVI

Veletrgovina pisatog, risatog, novinskog, te omotnog papira
Vlastiti proizvod bilježnica, nožesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira
Tvorničko skladište kuverata, te pisatog i risatog pribora

Goriva drva
sve vrsti, rezana i cjepana, kao i na
hvatove te vagone, dobije se najpo-
voljnije kod
Šandor Weillera
Trnjanska cesta 40 - Telefon 24-89

Jedino najveće specijalno skladište krat-
ke nakične i pletene robe samio na
veliko, niske cijene, solidna podvorba
Dragutin Uilmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe
Ferdo Hirschl k. d.
Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4
Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potrebština. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.

Izraelitička bogoštovna općina Valpovo
raspisuje ovime natječaj za
Kantora
koji mora biti ujedno vjeroučitelj i koljič.
Godišnja plaća 48.000 kruna, stan u
naravi i ogrijev. Pismene ponude uz na-
znak predživota, kvalifikacije i obitelj-
skih odnošaja imaju se do 15. maja o. g.
podnijeti predsjedništvu gornje općine.
Berger,
predstojnik.

VREĆE
iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugaj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke
SCHOTTEN I DRUG
Brhovecva 13 ZAGREB Telefon 10-85
Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posredništvo nepremovnih pojava

Ia Vapno (Kreč)
dobavlja iz vlastitih vapnara u Očuri
i Novom Marofu
Sjedinjene krečane d. d.
u Zagrebu Bogovićeva ulica 3
Telefon broj 5-55 Brzjavni: Krečane, Zagreb
Produkcija 120 vagona mjesečno

Vjeran čuvar Vaših zubi jest
LYODONT
pasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je
povjerenje osigurano!
Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!
LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

BERSON
Gumene pete i
Gumene potplate
jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

„ГОЛУБ“
„GOLUB“
JE NAJBOLJI PAMUK
ZASTITNI ZNAK
ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE
A. ROMANO
ZAGREB
AKADEMIČKI TRG BR. 8

SIDRO d. d.
za trgovinu željezom Zagreb
Vilška ul. 40. Telefon br. 69 i 81-30.
Šipkasto željezo - Obručno željezo -
Betonsko željezo - Nosioči - Počin-
čano obručno željezo - Žičnjaci
(ekseri) - Crni lim - Počinčani lim -
Cinkovni lim - Emaljovano posudje
Lijevano posudje

D. M. C. artikli, te Aida Maria Lucia, umjet-
na svila (Kunsteide) kao i razni drugi pamu-
ci. Kod većih naručba znatan popust! Kod spe-
cialne ve etrgovine pamuka
Ferdo Schwarz i drug
Ilica br. 45 - ZAGREB - Telefon 2-56
Brzjavni naslov: SVADRUG